

20 May 2018 16:42

BNS-i intervjuu Jaapani NIDS-i osakonnadirektori Tomonori Yoshizakiga

BNS-i intervjuu Jaapani NIDS-i osakonnadirektori Tomonori Yoshizakiga

TALLINN, 20. mai, BNS - BNS-i ajakirjaniku Erik Eenlo intervjuu Jaapani riikliku kaitse-uuringute instituudi (NIDS) osakonnadirektori Tomonori Yoshizakiga.

Jaapan ei liitunud oma Lääne partneritega Vene diplomaatide väljasaatmises vastuseks keemiarünnakule Salisburys. Kas see peegeldab Tokyo kavatsust Moskvat mitte provotseerida ajal, kui ta püüdleb hoogsama dialoogi poole Venemaaga lootuses sõlmida rahuleping?

Peaminister Abe telefonivestlus peaminister Theresa May'ga näitas selgelt, et Tokyo positsioon ei olnud olla Venemaa vastu pehme ega sallida keemiarelvade mis tahes kasutamist. Kuigi Jaapan ei ole Salisbury närvimürgirünnaku järel veel Vene diplomaate riigist välja saatnud, on Tokyo võtnud selles juhtumis Venemaa suhtes karmi hoiaku.

Ukraina konflikti alguse järel on Jaapani võimalused Venemaaga territoriaalküsimustes olulist edasiminekut näidata selgelt vähenenud. Tokyo praegune lähenemine on peamiselt pragmaatiline ning me peame aseministrite tasemel strateegilist dialoogi, et uurida ühise päevakorra olemasolu globaalsete väljakutsete teemal nagu Korea Rahvademokraatliku Vabariigi (KRDV - Põhja-Korea) tuumarelvitustamise küsimused ja Süüria, et hoida avatuna aken tulevasele dialoogile.

Korea poolsaarel jätkuv diplomaatiline sula on paljusid üllatanud. Kuidas te hindate Koreade tippkohtumise tulemusi ja missuguseid järeleandmisi saab rahvusvaheline kogukond Põhja-Korea režiimilt realistlikult loota? Kas Jaapan, kes on selles protsessis mõnevõrra kõrvaltvaatajaks jäänud, võib oodata oma murede tõstatamist ilma Tokyo-Pyongyangi tippkohtumiseta?

Arvestades sügavalt juurdunud ja antagonistlikku lõhet Põhja- ja Lõuna-Korea vahel alates 1940. aastatest, ei tohiks meil olla mingeid illusioone dramaatilise läbimurde kohta selles keerukas mängus. USA ja Korea Rahvademokraatliku Vabariigi (KRDV - Põhja-Korea) tippkohtumine, kui see peaks juunis edukalt toimuma, oleks esimene samm edasi. Mõlemal poolel on siiski endiselt täitmata pikk nimekiri "lünkadest" oma läbirääkimispositsioonides, näiteks "tuumavabaks muutmise" ühemõtteline defineerimine või tagatis KRDV režiimi säilimisele

USA presidendi Donald Trumpi valitsuse strateegia "rahu läbi tugevuse" juhatas sisse uue loogika Põhja-Korea tuumaarsenalide "täiuslikust" kontrollitavast ja pöördumatust desarmeerimisest, mis seadis Pyongyangile senisest palju kõrgema lati. Samal ajal näitab Trumpi keeldumine Iraani tuumaleppest (JCPOA - ühine kõikehõlmav tegevuskava) selgelt, et USA tühistaks mitmepoolselt kokkulepitud tuumalepped, kui need ei vasta riigi elutähtsatele huvidele.

Selles muutlikus olukorras peab KRDV vältima otsust vastasseisu ja püüdma lõplikult täita oma pikaajalist ambitsiooni iseseisvatest tuumaarsenalidest.

Tokyo jaoks ei ole eriti üllatav, et Jaapan ei ole nendele diplomaatiliste kriisidele esimene ja otsene reageerija. Sõjalised pinged 38. paralleelil (Põhja- ja Lõuna-Korea lahutusjoon - BNS) pärinevad ajalooliselt 1953. aasta Korea sõja relvarahust, mille allkirjastasid neli suurvõimu (kaks Koread, USA ja Hiina).

Jaapani pikaajaline poliitika on olnud edendada Põhja-Lõuna dialoogi ja pakkuda logistilist toetust USA vägedele Jaapanis, mis on lahutamatu osa vajadusel "maksimaalse surve" avaldamisest KRDV vastu.

Hiina on hakanud autoritaarse liidri Xi Jinpingi juhtimisel ennast üha jõulisemalt kehtestama. Tema valitsemisajal oleme näinud sagedasti musklinäitamist Lõuna-Hiina merel, Taiwani väinas ja Tokyo

kontrollitud Senkaku saarte lähedal. Kas me võime oodata presidendilt jõukasutust selle taashõivamiseks, mida Hiina peab enda territooriumiks, või on Xi selliseks hoolimatuks käitumiseks liiga mõistlik ajal, kui ta on alles oma eluaegse presidentuuri alguses?

Mõistlikku käitumist läheb vaja musta stsenaariumi ärahoidmiseks, nagu "Aasia Vahemeri" (Ida-Aasia sisemerele käsitlemine ühtse strateegilise ruumina – Michael Auslin – BNS) või "Aasia katel" (Robert D. Kaplani käsitluses), millega Hiina sõjaline domineerimine võib vastukaalu puudumisel teha lõpu stabiilsele Vaikse ookeani piirkonnale.

Merejulgeoleku sfääris on paranemas Hiina ligipääsu ja tegevusvabaduse tõkestamise (A2/AD) võimekused, mille eesmärk on neutraliseerida USA sõjaline üleolek merel. Selles kontekstis on sõjalised eelised konkurentide ees endiselt elutähtsad heidutuse ja kaitse tagamiseks sellistes muutlikes piirkondades nagu India ookeani ja Vaikse ookeani regioon ning pärast Ukraina sündmusi ka Euroopa.

Meie piirkondlik strateegia peaks edendama stabiilsemat rahvusvahelist korda, mis toetuks ühiste väärtustele ja normidele. Üleüldine idee on suuresti kantud Euroopa kogemustest külma sõja ajal ja järel nagu Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverents (CSCE) ja usaldustloovad meetmed.

Vastastikune vaoshoitus ja jõu mittekasutamine peaks olema aluseks ka piirkondlike kriiside lahendamisele, mida näitab ka meie huvi käitumiskodeksi tagamise vastu Lõuna-Hiina merel. Samas peame me tunnistama selliste normatiivsete lähenemiste olemuslikku piiratust, kui kerkiv suurvõim esitab neile jõuga väljakutse. Sellistel puhkudel peame taas mõtlema "kõvast jõust" nagu USA "hõlmamise ja tasakaalustamise" strateegia.

Jaapani peaminister Shinzo Abe on püüdnud luua sooja töösuhet USA presidendi Donald Trumpiga. Kuidas te hindaksite USA ja Jaapani liidu hetkeseisu?

Erinevalt oma vastuolulisest retoorikast valimiskampania ajal mõistab Ühendriikide president Donald Trump nüüd piirkondlike liitlaste, muuhulgas USA-Jaapani liidu püsivat väärtust.

Washingtoni ja Tokyo praegused suhted on väga pragmaatilised ja asjalikud.

USA eesmärk on rahvusliku julgeoleku strateegia järgi tagada soodne jõudude tasakaal suurte strateegiliste võistlejate vastu piirkonnas. Korduvate Põhja-Korea provokatsioonidega tegeledes võivad USA eelpaigutatud relvasüsteemid (US Forward Based Systems) kujuneda parimaks julgeolekugarantiiks meie muutlikus regioonis.

Kuidas iseloomustaksite Jaapani praeguseid suhteid Euroopa Liiduga ja missugust tähtsust nendele suhetele Tokyos omistatakse?

François Heisbourg (Prantsuse välispoliitikaekspert - BNS) on kirjeldanud Jaapanit "peeglina seinal", sest tal on Euroopa Liiduga ülemaailmse tsiviiljõuna palju sarnasusi.

EPA (majanduspartnerluse lepe) SPA (strateegilise partnerluse lepe) oleksid meie jaoks kõige tähendusrikkamad, sest need kokkulepped edendaksid meie vastastikku tugevdavaid suhteid, mis toetuvad universaalsetele väärtustele nagu inimõigused, õigusriik ja konfliktide rahumeelne lahendamine.

Lisaks sellele on EL tähtis toimija diplomaatiliselt ja normatiivses mõttes. EL on väga mõjuvõimas päevakorra kujundamises uute väljakutsete vastu nagu globaalne soojenemine, Arktika küsimused, energiatarned või Iraani tuumalepped. EL-i pehme jõud toetub arvudele: liikmesriikide, kelle seas on üle 20 arenenud riigi, arvus peitub tugevus moodustada tähtsates poliitikadebattides "enamus".

EL-i liikmesriigid on pikka aega toetanud ideed piirkondlikust ja majanduslikust integratsioonist ühiste põhimõtete ja väärtuste alusel. See on koht, kus me peaksime püüdlema EL-i jälgendamise poole, sest Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas puuduvad endiselt vastastikku siduvad mitmepoolsed institutsioonid ja neid pole ka USA-l.

EL on ainus rahvusvaheline institutsioon, millel on ette näidata riikide enamuse toetus multilateralismile ja seda isegi pärast Suurbritannia lahkumist.

Baltic News Service